

Пінчук К.Ю.

студентка,

Київський університет культури і мистецтв

ІСТОРІЯ ЗАСНУВАННЯ ТОМОСУ В ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

15 грудня 2018 року було створено нову, незалежну від Росії, Православну церкву України. Офіційне визнання нової Української Церкви Константинопомем заплановане на 6 січня 2018 року, після чого вона отримає всі права у диптиху світового православ'я. Важливо, що в цей день, за григоріанським календарем, відзначається Святий вечір – одне з найбільших християнських свят напередодні Різдва Ісуса Христа [6].

Безперечно, ця подія має для України епохальне історичне значення, не менше, ніж здобуття її незалежності в 1991 р. Після довгого і важкого шляху (коли Київська митрополія Константинопольського патріархату була ліквідована російськими князями в 1299 р., Відроджена в 1620 р. За часів козацької доби, а потім знову зруйнована Росією) наша власна православна церква знову повернулася до Києва.

Завдяки цьому Україна отримала шанс на вільний духовний розвиток під егідою Константинопольського патріархату, нерозривно пов'язаного із західним світом. У свою чергу, Росія значною мірою втратила здатність впливати на Україну через Московський патріархат, що є не що інше, як інструмент Кремля для реалізації його геополітичних інтересів [5].

Для України створення Православної Церкви, незалежної від Росії, має епохальне історичне значення.

Все це створює якісно нові можливості для інтеграції України до європейської та світової цивілізацій як невід'ємної їх частини. На жаль, Росія, яка повністю ненавидить Україну як незалежну, демократичну та європейську державу зі своєю Церквою, залишиться перешкодою на нашому шляху [3].

Однак створення законної православної церкви України (ОКУ) має ширше геополітичне значення. Таким чином, визнання ОКУ Константинопомем підтверджує принциповість та узгодженість позицій Заходу щодо взяття на себе відповідальності за Україну. У зв'язку з цим рішенням Синоду Вселенського патріархату про надання Томосу про автокефалію Православної церкви України по суті відповідає укладенню Угоди про асоціацію Україна-ЄС, а також прийняття НАТО

Комплексного пакету допомоги для України у зв'язку з збройною агресією Росії проти України.

У той же час він ще раз підтвердив важливість України для Заходу, оскільки він має вирішальний вплив на баланс сил у Європі та відіграє провідну роль у стримуванні неоімперської політики Росії. У цьому контексті показовим є визнання Константинополем православної церкви України, незважаючи на потужний тиск з боку Москви, яка насправді намагається розколоти православний світ. Це також показало принципове ставлення лідерів світового православ'я, неможливість впливати на їх рішення будь-яким шантажем та недоторканність прав кожного народу на свій духовний вибір та власну церкву [2].

Для Росії створення православної церкви України – це та сама «червона лінія», що і вступ України до НАТО.

У свою чергу дії Москви щодо розірвання відносин з Константинополем внаслідок визнання останньою православної церкви України показали вирішальний характер цього питання для Росії, яка має для нього геополітичне значення. Цим кроком Кремль наочно продемонстрував неприпустимість існування незалежного від московського православ'я в Україні. Фактично, було показано, що створення ОКУ є такою ж «червоною лінією» для Москви, як і вступ України до НАТО. Це повністю відповідає дійсності, оскільки здобуття власною автокефальною церквою України створює набагато більшу і, головне, реальну загрозу інтересам Росії, ніж членство України в Альянсі [4].

Таким чином, незважаючи на всі занепокоєння Москви щодо розширення НАТО та військової інфраструктури Альянсу, що наближається до російських кордонів, Північноатлантичний альянс ні в якому разі не збирається і ніколи не мав наміру напасти не лише на Росію, але і на СРСР [3].

З моменту заснування Альянсу в 1949 році він був виключно оборонним, що було закріплено Вашингтонським (Північноатлантичним) договором. При цьому вступ до НАТО країн Центральної та Східної Європи та країн Балтії наприкінці 1990-х та на початку 2000-х років жодним чином не був спрямований проти Росії. Метою розширення Альянсу було виключно інтеграція цих країн у європейські та євроатлантичні системи колективної безпеки.

Навпаки, вихід України з-під релігійного впливу Москви – справжній геополітичний виклик для Росії, яка втрачає один з основних інструментів реалізації своїх інтересів на українському напрямку.

І, отже, останній шанс відродитись як велика світова держава. Це повністю стосується дій режиму Путіна в релігійній сфері [2].

Таким чином, незважаючи на активні спроби російської пропаганди (і церкви, і держави) компрометувати Константинополь, значна частина російських віруючих не піде проти канонічного православ'я. А це вже означатиме розкол самої Російської православної церкви. Більше того, такий розкол може мати набагато гірші наслідки для Росії та Російської православної церкви, ніж церковний розкол 1650-1960 років, пов'язаний з реформами Патріарха Нікона. У зв'язку з цим відокремлення Росії від канонічного православ'я може стати потужним стимулом для розриву своїх парафій як із самою РПЦ, так і з підпорядкованими їй церквами в інших країнах, у тому числі в Україні, Білорусі та Казахстані. Як зазначалося вище, такий процес фактично розпочався в Україні. Наприклад, Вінницька єпархія вже покинула Українську православну церкву Московського патріархату для Православної церкви України [6].

У той же час відокремлення Російської православної церкви від Константинополя фактично позбавляє її міжнародної легітимності в православному і взагалі в усьому християнському світі. І, отже, всупереч спробам Москви стати центром світового православ'я, воно фактично опиниться в релігійній ізоляції. Це вже було показано перенесенням візиту глави католицької церкви папи Франциска до Росії, який був запланований на 2019 рік [4].

Росія вже перетворилася на «обложену фортецю» з потужним внутрішнім вибуховим потенціалом. І зі Сходу, Китай знаходиться поруч, просто чекаючи потрібного часу.

Як результат, Росія залишиться наодинці зі своїми внутрішніми та зовнішніми релігійними проблемами, які об'єктивно породжуватимуть ще більш гострі військово-політичні проблеми. Зокрема, у цьому контексті перед Росією загрожує велика загроза – активізація та поширення агресивного ісламізму з регіонів Центральної Азії та Близького Сходу, що вже відчутно впливає на ситуацію в російській Поволжі та Півночі Кавказ. І лише відданість лідерів цих регіонів Москві в обмін на її фінансову підтримку все ще тримає їх від антиросійських протестів, в тому числі на релігійній основі [5].

Все це є результатом амбіцій режиму Путіна та його агресивних та необдуманих дій у всіх сферах, які вже перетворили Росію на «обложену фортецю» з потужним внутрішнім вибуховим потенціалом. А зі Сходу Китай знаходиться поруч, просто чекаючи потрібного часу.

Список використаних джерел:

1. Аніна М. Томос-тур – нечесне прощання із виборцями / Марія Аніна // Вечір. вісті. – 2019. – 21–27 січ. (№ 3). – С. 3.
2. Без незалежної церкви не може бути незалежної держави : цю тезу усвідомлюють дедалі більше українців // Уряд. кур'єр. – 2019. – 11 січ. (№ 6). – С. 2.
3. Бокоч В. Євроінтеграція України: релігійний контекст / В. Бокоч // Вісн. Львів. ун-ту. Серія : Філософ.-політолог. студії : зб. наук. пр. – Львів, 2018. – Вип. 17. – С. 122-128.
4. Виклики політики безпеки: історія і сучасність : зб. тез доп. Міжнар. наук. конф., 18 – 19 жовт. 2018 р. / Нац. акад. сухопут. військ ім. гетьмана П. Сагайдачного, Жешув. ун-т (Респ. Польща) ; [уклад.: О.С. Івахів, Г.С. Носова]. – Львів : Нац. акад. сухопут. військ, 2018. – 254 с.
5. Волкова Є. «Томос для України – це плювок у двоголового орла російського імперіалізму. Треба бути готовим до всього» : [інтерв'ю / Єлена Волкова ; спілкувався Ігор Тимоць] // Країна. – 2019. – № 1. – С. 30-33.
6. Горевой Д. Ми хочемо до іншої Церкви / Дмитро Горевой // Експрес. – 2019. – 24–31 січ. (№ 4). – С. 8.
7. Саган О. До Помісної церкви перейдуть дві третини парафій московського патріархату в Україні / Олександр Саган // Газета по-українськи. – 2019. – 11 січ. (№ 3). – С. 1, 10.
8. Томос крокує нашими теренами : від області до області парафіяни Православної церкви України віддають шану цьому визначному документу сучасності // Уряд. кур'єр. – 2019. – 15 січ. (№ 8). – С. 2.

Проскурнін В.М.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
Донбаський державний педагогічний університет*

ДОНЕЧЧИНА В ПРОЦЕСАХ УКРАЇНСЬКОГО ДИСИДЕНТСЬКОГО РУХУ

Донецька складова української національної культури завжди являла собою вагоме явище як для самого Донецького регіону, так і для становлення української державності та культури в цілому. Дисидентський рух кінця 1950-х – початку 1980-х рр. був одним з найважливіших етапів становлення української державності ХХ ст., як частина історичної пам'яті він має актуальне значення і сьогодні. Проблематика українського дисидентського руху сьогодні досить